

GENDER TÉMATA	TĚŽEBNÍ PRŮMYSL	NEROVNOST	ZRANITELNOST	
		GLOBALNÍ	PRAVA	ŽENY

Těžební průmysl:
pomoc nebo **hrozba**?

Dopady těžebního průmyslu na rovnost pohlaví

Sedmdesát procent chudých obyvatel světa jsou ženy, přesto však neexistuje žádný zvláštní předpis, jenž by jim zajistil přínosy z projektů v těžebním průmyslu – tedy v oblasti těžby ropy, zemního plynu a báňského průmyslu.

Domorodé děvčátko z Timpie z jedné z komunit ohrožených plynovodem v Peru.
© antoine bonsorte, amazon watch

Místní rodina nedaleko zlatého dolu v oblasti Yancocha v Peru. © sjoerd panhuysen

Osel s vozíkem v Ázerbájdžánu, nedaleko ropovodu Baku-Ceyhan.
© willemijn nagel

Příslušníci původního obyvatelstva v Peru ohrožení plynovodem.
© aaron goldzimer, environmental defense

Ženy jsou ve skutečnosti nejvíce vystaveny negativním dopadům těchto druhů projektů, protože jsou to zpravidla ony, kdo má na starosti činnosti spojené s přírodními zdroji, jichž se projekty mohou dotýkat. Ženy jsou však často odsouvány na okraj při rozhodování ohledně rozsáhlých rozvojových projektů i při správě přírodních zdrojů a přínosy tohoto rozvoje se na ně nevztahují.

Mnoho žen se věnuje neformálním, neplaceným ekonomickým činnostem, například naturálnímu zemědělství, nošení vody a sběru palivového dříví. Diskriminace žen a nedostatek účty k jejich neplacené práci je zvláště akutní ve společnostech, kde se programy ekonomického rozvoje soustředí na typicky mužské práce, například hornictví.

I tam, kde tvoří součást formální pracovní síly, pracují ženy obvykle déle a za nižší plat v porovnání s muži ve stejných profesích. Vážné nerovnosti mezi pohlavími jsou i v manažerských pozicích soukromého sektoru i ve vládách, především ve vztahu k těžebnímu průmyslu.

Příklady

Přestože jsou dopady projektů v těžebním průmyslu často bolestné pro celá společnost, hornictví a těžba ropy mají zpravidla nepoměrně vážnější negativní dopady na ženy.

Mezi dobře doložené dopady projektů v těžebním průmyslu na rovnost pohlaví patří:

- Vyloučení žen nebo jejich odsunutí na okraj při vyjednávání s těžařskými společnostmi ohledně podoby projektů, honorářů za hornické práce a systémů odškodnění.
- Omezený přístup k přínosům z báňských rozvojových projektů, především penězům a pracovním místům, jež často vede ke zvýšené ekonomické závislosti na mužích (kteří jsou v těchto projektech příjemci práce a mezd). To vede k marginalizaci tradičních rolí a povinností žen. Například průmyslové velkodoly v Indonésii připravily ženy o jejich tradiční práci při získávání zlata z hlušiny, zatímco vyčerpání nerostného bohatství a znečištění půdy a vody ženám brání v produktivní účasti na práci v místě bydliště.¹
- Větší pracovní zátěž žen při péči o děti a obstarávání potravy a vody v nepřítomnosti mužů, kteří dostanou práci v hornictví. Znečištění okolní půdy a vody tyto úkoly dále ztěžuje. Například ve městě Korsakov na ostrově Sachalin vedla výstavba závodu na zkapalňování zemního plynu firmou Shell k nárůstu kamionového provozu přes město, který zničil městskou infrastrukturu zásobování pitnou vodou a vyvolal mezi místními ženami obavy o bezpečnost jejich dětí a domovů.²
- Tam, kde ženy přece jen dostanou práci v důlním nebo ropném projektu, projevuje se často diskriminace na pracovišti, například delší směny za nižší platy než u mužů v podobných profesích, či zanedbávání hygienických potřeb a nedostatek ohledu k těhotným a matkám.

DOPADY

PŘÍKLAD

GENDER TÉMATA	TĚŽEBNÍ PRŮMYSL	NEROVNOST	ZRANITELNOST
		GLOBALNÍ	PRÁVA ŽENY

- Nedostatek ohledu k náboženské a duchovní spjatosti domorodých žen s jejich prostředím a půdou, především při vystěhování v důsledku těžby.
- Vyšší nebezpečí chudoby v domácnostech vedených ženami nebo u žen opuštěných manželi, zvláště při vystěhování.
- Zvýšený výskyt domácího násilí na ženách zčásti v důsledku zhoršeného společenského a ekonomického postavení žen v rámci společenství.
- Vyšší nebezpečí výskytu a náchylnost k onemocnění HIV/AIDS a dalším pohlavně přenosným chorobám, pohlavnímu zneužívání a obchodování se ženami v důsledku jak přílivu krátkodobě zaměstnaných mužů, tak i potřeby sehnat peníze na obživu rodiny. Tito hledači zaměstnání přitom za sebou často nechávají velké rodiny bez zdroje příjmu. Příklad tohoto trendu pochází z výstavby ropovodu Baku-Tbilisi-Ceyhan, kde na trase ropovodu v Ázerbajdžánu vzrostl obchod s lidmi a prostituce.³

Doporučení

Základní podmínkou řádného řešení nepříznivých vlivů těžebních rozvojových projektů na rovnost pohlaví je pochopení skutečnosti, že těžební činnost není pro ženy automaticky přínosná a že ve skutečnosti na ženy nejvíce doléhají dopady nepříznivé. Ještě důležitější je přijímat ženy jako klíčové zúčastněné strany při správě a rozvoji přírodního bohatství a jako svébytné ekonomické aktérky. Tato důležitost se dále násobí, když uznáme, že ženy též často zodpovídají za blaho dětí. Aktivní, svobodná a informovaná účast žen na rozhodování ohledně těžebních projektů je nezbytná k zajištění jejich dlouhodobé sociální a ekonomické přínosnosti pro místní obyvatelstvo.

Naše požadavky

- Pořadatelé těžebních projektů by měli zohledňovat otázky rovnosti pohlaví ve všech fázích projektového cyklu. V rámci plánování a tvorby projektů by měli provádět analýzu rovnosti pohlaví a hodnocení dopadů na rovnost pohlaví. Tato hodnocení by měla brát v úvahu praktické potřeby žen, jako například shánění potravy a bezpečnost dětí, a rovnou kontrolu nad zdroji a přístup k přínosům těžebních projektů.
- Vlády by se v souladu s mezinárodním právem měly více a lépe snažit chránit lidská práva a prosazovat úctu k nim ve vztahu k ženám a rovnosti pohlaví.
- Mezinárodní finanční instituce jako Světová banka, Evropská investiční banka a Evropská banka pro obnovu a rozvoj by měly uznat své závazky v rámci mezinárodní úpravy lidských práv a ve svých projektech a strategiích aktivně chránit a prosazovat práva žen.
- Těžařské společnosti a vlády by měly vybudovat dostatečné vnitřní kapacity a vyčlenit přiměřený objem financí nezbytný k úspěšnému vypracování, realizaci a uplatňování politik rovnosti pohlaví ve svých projektech. Dále by měly poskytnout dostatečné záruky a mechanismy praktického vymáhání, jako například audity rovnosti pohlaví, interní monitoring a systémy hodnocení a ověřování.
- Tyto politiky by měly prosazovat rovnost pohlaví, práva žen a posilování role žen.

Zdroje informací: EarthRights International, Mining, Gender, and the Environment in Burma - Mining:

http://www.earthrights.org/burmareports/mining_gender_and_the_environment_in_burma_8.html | Communities and Small-Scale

Mining, Summary of Lessons from the Asia-Pacific Learning Event: Women Miners in the Asia-Pacific Region:

http://www.casmsite.org/Documents/PSDN_Outcomes.pdf | Third World Network, Asia-Pacific women grapple with financial crisis and

globalisation: <http://www.twinside.org.sg/title/grapple-cn.htm> | World Rainforest Movement, India: Women's response to devastating

mining: <http://www.wrm.org.uy/bulletin/80/India.html> | III International Women and Mining Conference, India, 2004:

<http://www.mmpindia.org/womenmining.htm> | Gender and mining in Kenya: the case of Mukibira mines in Vihiga district:

<http://www.eldis.org/go/display/?id=12112&type=Document> | Mines and Communities:

<http://www.minesandcommunities.org/woman/woman.htm> | Women Miners in Developing Countries: Pit Women and Others,

Ashgate, 2006: <http://astore.amazon.com/oneworld.net03-20/detail/0754646505>

¹ Oxfam Australia, Tunnel Vision. Women, Mining and Communities, 2002
<http://www.oxfam.org.au/campaigns/mining/news/index.html>

^{2,3} CEE Bankwatch Network and Gender Action, Boom Times Blues: Big oil's gender impacts in Azerbaijan, Georgia, and Sakhalin, 2006